

prima instanță: A. Ciubotaru
instanța de apel: A. Panov, M. Anton, Iu. Cotruță

dosarul nr. 2ra-480/18

ÎNCHEIERE

4 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Luiza Gafton

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Tudor Proca împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 2 martie 2017, prin care au fost respinse apelurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova, admis apelul declarat de către Tudor Proca și modificată hotărârea primei instanțe

constată:

La 25 februarie 2011, Tudor Proca a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material, moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 3 august 2015, pretenția lui Tudor Proca cu privire la repararea prejudiciului moral a fost separată într-un proces aparte.

În motivarea cererii de chemare în judecată cu privire la repararea prejudiciului moral, Tudor Proca a invocat că la 4 martie 1997, în privința lui și a altor persoane a fost pornită urmărirea penală în baza art. 123¹, 189 alin. (1) și 209 alin. (2) Cod penal, pe faptul sustragerii în proporții deosebit de mari din avutul

CAC „Tudor și C” SRL și a altor proprietari, falsificarea unor documente oficiale și folosirea acestora, fabricarea ștampilelor false și fabricarea cu ajutorul acestora a documentelor oficiale.

Sușine că temei de începere a urmăririi penale a servit actul privind rezultatele controlului activității financiar-economice a CAC „Tudor și C” SRL din 30 decembrie 1996, care prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Economice din 1 februarie 1999, a fost declarat nul.

Menționează că la 2 aprilie 1997, în biroul CAC „Tudor și C” SRL a fost efectuată ilegal percheziția și ridicate de la CAC „Tudor și C” SRL documentele de fondare, contabile, alte acte ale întreprinderii, ștampile și suspendată activitatea economico-financiară a întreprinderii, iar ilegalitatea acțiunilor enunțate a fost constatată prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Economice de Circumscripție din 24 septembrie 1997.

Indică că prin ordonanța din 30 noiembrie 1997, urmărirea penală în învinuirea adusă în baza art. 123¹ și 189 alin. (1) Cod penal a fost încetată, iar învinuirea adusă în baza art. 209 alin. (2) Cod penal, a fost continuată, ulterior încetată.

Remarcă că la 8 octombrie 2003, în baza unui denunț fals al Președintelui adunării generale a fondatorilor și asociatului CAC „Tudor și C” SRL, în privința lui ilegal și repetat a fost învinuit în săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 361 alin. (1) Cod penal și art. 209 alin. (1) Cod penal, iar ca măsură de reprimare i-a fost aplicată obligația de a nu părăsi localitatea, menținută până la 9 noiembrie 2010, timp de 6 ani 4 luni și 14 zile.

Explică că la 8 octombrie 2004 a fost pornită urmărirea penală în privința lui și în baza art. 310 alin. (1) Cod penal.

Relevă că în cadrul examinării cauzei penale în instanța de apel s-a dispus modificarea acuzării în sensul agravării.

Explică că prin deciziile Curții de Apel Chișinău din 9 iulie 2009 și din 14 aprilie 2010 ilegal a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 361 alin. (1) Cod penal, care ulterior au fost casate.

Subliniază că timp de un an, o lună și 12 zile s-a aflat în situația că este recunoscut ilegal vinovat de săvârșirea unei infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat.

Afirmă că începând cu data de 2 aprilie 1997 și până în prezent a fost sistată activitatea CAC „Tudor și C” SRL, iar dânsul și-a pierdut dreptul de proprietate asupra bunurilor materiale, privat de controlul asupra investițiilor sale de dreptul de primi dividende, fiind urmărit penal timp de 13 ani în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 209 alin. (2), și 361 alin. (2) Cod penal, 7 ani urmărit penal în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) Cod penal și 7 ani urmărit penal în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal.

Sușine că urmare a acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, i-au fost pricinuite suferințe psihice

marcate prin rușine, indignare, jignire, stare de disconfort, defectuozitate și altele, prejudiciul pe care-l estimează la suma de 700000 lei.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 219 alin. (1), 524, 525 CPP, art. 1405 Cod civil, art. 166-167 CPC.

Solicită încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul lui a sumei de 700000 lei cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 23 martie 2016, acțiunea a fost admisă parțial.

A fost încasat de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Tudor Proca suma de 50000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

În rest, pretenția lui Tudor Proca cu privire la încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 2 martie 2017, au fost respinse apelurile depuse de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova, a fost admis apelul declarat de Tudor Proca, modificată hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 23 martie 2016 prin majorarea sumei de la 50000 lei până la 70000 lei.

La 28 august 2017, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 2 martie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, considerându-le ca neîntemeiate.

Menționează că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral și material.

Relevă că în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de art. 6 cât și de art. 3 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care nu se regăsesc în justificarea pretențiilor lui Tudor Proca.

Subliniază că în conformitate cu jurisprudența CtEDO, organul de urmărire penală justificat a întreprins toate măsurile procedurale pe marginea cauzei penale, în cadrul căreia Tudor Proca a avut calitatea de învinuit, or, în privința acestuia există o bănuială rezonabilă că a omis o infracțiune, care conform jurisprudenței Curții „bănuiala rezonabilă” că a fost săvârșită o infracțiune presupune existența

faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea.

Mai explică că prin prisma jurisprudenței CtEDO, organul de urmărire penală nu a admis careva ingerințe ilegale a dreptului reclamantului la libertate și la siguranță prevăzut de art. 5 CEDO a lui Tudor Proca, precum și nu a încălcat prevederile art. 6 din Convenție, or, organul de urmărire penală, în cadrul cauzei penale, a realizat un mecanism investigator efectiv într-o societate democratică și anume de a investiga și preveni acțiuni criminale comise de către persoanele fizice și juridice.

Remarcă că scopul urmăririi penale, este definit de către legiuitor în art. 1 alin. (2) CPP și justifică necesitatea derulării acesteia ca mijloc de luptă contra criminalității, mijloc de protejare a persoanei, societății și statutului de infracțiuni, mijloc de existență și de menținere a unui stat de drept.

Cu referire la prevederile art. 1423 alin. (1) Cod civil, pct. 25 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 09 din 9 octombrie 2006 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, indică că obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral acesta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au cazat suferințele morale sau fizice, prin ce se manifestă aceasta.

Menționează că efectuarea măsurilor operative de investigații este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoana care a comis infracțiunea. Toate măsurile procesuale ce au fost întreprinse sunt prevăzute de lege, care sunt necesare într-o societate democratică, au un scop legitim de a asigura lupta cu criminalitatea și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul desfășurării lor.

La 28 februarie 2018, prin intermediul Oficiului Poștal, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 2 martie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe considerându-le ca neîntemeiate.

Menționează că încasarea sumei de 70000 lei cu titlu de prejudiciu moral nu este rezonabilă, este exagerată și quantumul încasării despăgubirilor urmează a fi diminuat.

Relevă că prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, pot fi aplicate numai pentru acțiunile vădit ilegale, dar nu pentru pretențiile invocate de reclamant.

Evidențiază că instanțele de judecată ierarhic inferioare, eronat au admis pretenția lui Tudor Proca, în condițiile în care conform prevederilor art. 3 alin. (1)

lit. a) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Cu referire la prevederile art. 65 alin. (2), pct. 27, 313 CPP, susține că instanțele de judecată ierarhic inferioare neîntemeiat au stabilit că Tudor Proca a fost lezat în drepturile sale, atâta timp cât nu există o încheiere a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care să se declare ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Obiectează că instanțele de judecată ierarhic inferioare au ignorat faptul că Tudor Proca nu a contestat în termenul prevăzut de legislația în vigoare ordonanțele care au fost emise de organul de drept, fapt ce servește drept dovadă că măsurile procedurale ce au fost întreprinse nu au fost declarate printr-un act procedural definitiv și irevocabil ca fiind ilegale.

Susține că existența unui act jurisdicțional de achitare nu denotă faptul că organul de urmărire penală a admis careva acțiuni ilicite, iar scopul urmăririi penale este de a colecta probele necesare cu privire la existența infracțiunii și identificarea făptuitorului.

Remarcă că referitor la prejudiciul moral, instanțele de judecată ierarhic inferioare nejustificat au admis pretenția lui Tudor Proca, în condițiile în care pricina nu a fost examinată sub toate aspectele și s-a dat o apreciere incorectă probelor prezentate.

Obiectează că în cadrul examinării cauzei, nu a fost efectuată o analiză minuțioasă a tuturor circumstanțelor de fapt și de drept, astfel instanța la stabilirea mărării despăgubirii a omis principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Insistă că au fost ignorate criteriile de determinare a prejudiciului moral stabilite de art. 11 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Mai obiectează că din cauza motivării succinte a soluției judecătorești pe capătul de cerere privind prejudiciul moral este imposibil de a aprecia în ce măsură instanța a luat în cont aceste criterii și care este ponderea și cuantificarea financiară a acestuia.

La 12 martie 2018, Tudor Proca a depus referință la cererea de recurs declarată de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin care a solicitat respingerea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca fiind inadmisibil.

La 21 martie 2018, Tudor Proca a depus referință la cererea de recurs declarată de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, prin care a solicitat

recunoașterea recursului declarat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 18 mai 2017, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 67 vol. III), însă careva date despre recepționarea acesteia de către recurenți la materialele dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 2 martie 2017, în termen.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posedă puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecători

Dumitru Mardari

Luiza Gafton